

Protokół
XIII posiedzenia plenarnego (tryb mieszany)
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
w dniu 13 kwietnia 2023 r.

I. Otwarcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej prof. M. Pałys przywitał uczestników posiedzenia Rady Głównej: prelegentów, którzy przedstawiają wprowadzenie do debaty: prof. Barbarę Marcinkowską, Przewodniczącą Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych, Rektor Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej, dr Agnieszkę Janiak-Jasińską, Pełnomocnik Rektora ds. Kształcenia Nauczycieli, Uniwersytet Warszawski, prof. Tomasza Chachulskiego z Instytutu Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, członków Rady Głównej oraz zaproszonych gości.

II. Przyjęcie porządku obrad

Rada przyjęła zaproponowany porządek obrad.

III. Kształcenie nauczycieli – sytuacja, zasady, zapewnianie jakości, porównanie z innymi krajami

Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że debata będzie dotyczyła tematu o fundamentalnym znaczeniu zarówno dla nauki jak i całego systemu szkolnictwa w Polsce. Następnie poprosił o zabranie głosu pierwszą prelegentkę, prof. B. Marcinkowską.

Prof. B. Marcinkowska stwierdziła, że sytuacja przygotowania nauczycieli, ale też sytuacja nauczycieli w Polsce jest trudna i zaczyna być dramatyczna.

System kształcenia nauczycieli opiera się na rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela. Wprowadziło ono obowiązek kształcenia nauczycieli na pełnych studiach, co oznacza, że nauczycielem staje się ktoś, kto uzyskuje kwalifikacje będąc absolwentem studiów magisterskich. Rozporządzenie określa standardy kształcenia przygotowujące do wykonywania zawodu nauczyciela, nauczyciela przedszkola i edukacji wczesnoszkolnej (klasy I-III szkoły podstawowej) oraz nauczyciela pedagoga specjalnego, nauczyciela logopedy i nauczyciela prowadzącego zajęcia wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Kluczową zmianą w odniesieniu do poprzednich standardów jest to, że dwa kierunki studiów nauczycielskich – pedagogika specjalna oraz pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna – są realizowane wyłącznie w systemie jednolitym magisterskim. Pozostałe studia, które przygotowują do zawodu nauczyciela, czyli studia przedmiotowe z przygotowaniem nauczycielskim są realizowane w systemie bolońskim 3+2. Ograniczone zostały kwalifikacje nauczycielskie, które mogą być zdobywane na studiach podyplomowych. Czysto teoretyczną zmianą jest ograniczenie możliwości prowadzenia studiów podyplomowych przez uczelnie.

Spośród standardów będących załącznikami do rozporządzenia, najtrudniejsze okazało się wypracowanie standardu dla nauczycieli przedmiotu i zajęć, ze względu na jego rozległy zakres. Musiał on objąć również przygotowanie do pracy w szkolnictwie zawodowym. Trudnością okazało się zdefiniowanie sylwetki absolwenta. Dyskusja dotyczyła określenia, czy nauczyciel przedmiotu to ktoś, kto jest bardzo dobrze wykształconym absolwentem

kierunkowych studiów z przygotowaniem pedagogicznym, czy jednak nie. W standardzie wzmacnione zostało przygotowanie praktyczne nauczycieli.

Prof. B. Marcinkowska przedstawiła problemy związane z kształceniem nauczycieli:

1. Zgodnie z przewidywaniami na etapie tworzenia standardu kształcenia nauczycieli przedmiotu i zajęć pojawiły się pewne trudności w zderzeniu z rzeczywistością. W standardzie bardzo dobrze zdefiniowane są efekty uczenia pedagogiczne, psychologiczne, metodyczne. Jednak określona minimalna liczba godzin do zrealizowania tych efektów wydaje się być zbyt mała. Uczelnie działają autonomicznie, więc mogą przeznaczyć większą liczbę godzin na kształcenie w tym zakresie.
2. Brak systemowych rozwiązań w kwestii praktyk pedagogicznych, co ma także związek z finansowaniem. Wcześniej uczelnie otrzymywały dotacje na finansowanie praktyk nauczycielskich, obecnie jest subwencja, z której należy wygospodarować na to środki, co nie jest proste. Od wielu lat mówi się o utworzeniu tzw. szkół ćwiczeń, jednak ten pomysł nie został zrealizowany. Uczelnie muszą wypracować własny model kształcenia praktycznego i znaleźć na to finansowanie.
3. Brak kontroli zewnętrznej nad studiami podyplomowymi kwalifikacyjnymi. Kwalifikacje nauczycielskie można zdobyć na studiach, które nie zostały nigdy ocenione z zewnątrz, np. na studiach w systemie online lub można jednocześnie uczestniczyć w kilku studiach podyplomowych, które w pakiecie są tańsze. Dzieje się tak, pomimo że standard zakłada, że nie można go zrealizować w całości zdalnie. Studia odbywają się niezgodnie z obowiązującymi przepisami, ale świadectwa tych studiów pozwalają absolwentowi na uzyskanie zatrudnienia. Brakuje powiązania uprawnień uczelni do prowadzenia kierunku studiów z możliwością prowadzenia studiów podyplomowych, co oznacza, że każda uczelnia w Polsce może prowadzić studia podyplomowe kwalifikacyjne dla nauczycieli.
4. W ubiegłym roku studia pierwszego stopnia ukończyli pierwsi absolwenci kształcenia zgodnie z nowym standardem. Są to absolwenci, którzy są w procesie kształcenia i przygotowania do zawodu nauczyciela. Nie ukończyli jeszcze etapu, który uprawnia ich do bycia zatrudnionym w szkole, zgodnie z obowiązującym standardem kształcenia. Natomiast MEiN jest autorem drugiego rozporządzenia – w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli, które obowiązuje pracodawców, czyli dyrektorów placówek i organy prowadzące. Na podstawie tych przepisów nauczyciele są zatrudniani w szkołach. To rozporządzenie z 2017 r. nie zostało zmienione i uzgodnione z przepisami zawartymi w rozporządzeniu w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, co powoduje chaos wśród pracodawców i absolwentów. Nie wiadomo, kiedy rozporządzenie zostanie dostosowane.

Prof. B. Marcinkowska poinformowała, że w dniach 9-10 marca odbyło się sympozjum naukowe Konferencji Rektorów Uczelni Pedagogicznych i Zespołu ds. Jakości Kształcenia Nauczycieli przy KRASP z udziałem przewodniczącej Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN i przewodniczącego Konferencji Rektorów Akademii Wychowania Fizycznego. Sformułowane zostały 3 postulaty, które zostały przekazane do MEiN:

1. Objęcie kontrolą Polskiej Komisji Akredytacyjnej kwalifikacyjnych studiów podyplomowych w zakresie przygotowania do zawodu nauczyciela.
2. Powiązanie uprawnień uczelni do prowadzenia studiów podyplomowych w zakresie kwalifikacji nauczycielskich z uprawnieniami do prowadzenia kierunku studiów.

3. Wydanie rozporządzenia w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli zgodnego z rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

Następnie Prof. B. Marcinkowska poruszyła temat budowania systemu kształcenia nauczycieli w kontekście przyszłości. Problemem jest brak spojrzenia całościowego na kształcenie. Powinno być ono systemowe i powiązane z systemem edukacji i przyszłością edukacji, a także uwzględniać trendy, zmiany demograficzne, itp.

Wśród poważnych zagrożeń prof. B. Marcinkowska wymieniła: brak kandydatów na studia nauczycielskie, w konsekwencji przyjmowanie słabych kandydatów na studia nauczycielskie, niepodejmowanie pracy w zawodzie przez absolwentów tych studiów, odchodzenie nauczycieli z miejsc pracy, wieloletowość nauczycieli. Wśród głównych powodów odchodzenia ze szkoły są wskazywane: niska płaca nieadekwatna do wykonywanych czynności, zmiany w systemie edukacji, brak systemu wsparcia dla nauczycieli, trudna praca z rodzicami, brak współpracy nauczycieli i specjalistów oraz mobbing w szkole.

Na zakończenie prof. B. Marcinkowska przedstawiła kilka faktów, które obrazują obecną sytuację nauczycieli. W 2022 r. było w Polsce 515 tys. nauczycieli. Ponad połowa pracowników jest zatrudniana na stanowisku nauczyciela dyplomowanego, czyli na najwyższym poziomie kwalifikacyjnym. Aż 38% nauczycieli jest w wieku 44-55 lat. Średni wiek nauczyciela w 2022 r. to ok. 47 lat, w 2018 r. – 44 lata, a w 2012 r. niecałe 42 lata. Ten trend jest obserwowany w całej Europie. W wielu technikach i szkołach branżowych emeryci stanowią ponad 50% kadry nauczycielskiej. W Polsce na jednego nauczyciela w 2019 r. przypadało 9,6 ucznia. Średnia w Unii Europejskiej to 13,5 ucznia.

Przewodniczący Rady Głównej podziękował za przedstawienie kompleksowych informacji i poprosił o zabranie głosu dr A. Janiak-Jasińską.

Dr A. Janiak-Jasińska poinformowała, że w swojej wypowiedzi skoncentruje się na kształceniu nauczycieli przedmiotu. Zagadnienia o których powie zna nie tylko z racji swojej funkcji na Uniwersytecie Warszawskim, ale również dlatego, że od 6 lat jest członkinią Polskiej Komisji Akredytacyjnej. W poprzedniej kadencji w PKA, dzięki prof. K. Diksowi, ówczesnemu jej przewodniczącemu, działał zespół roboczy, który zajmował się diagnozą sytuacji kształcenia nauczycieli na polskich uczelniach i przygotowywał opinię o realizacji uprzednio obowiązującego standardu kształcenia nauczycieli. Dzięki determinacji zespołu, prof. K. Diksa i środowiska, zespół do spraw kształcenia nauczycieli został wpisany do ustawy PSWiN.

Jak to już zostało wcześniej powiedziane, dzięki nowym standardom przyjęto założenie, że całe przygotowanie merytoryczne, psychologiczno-pedagogiczne i dydaktyczne przyszłego nauczyciela ma się odbywać w trybie pięcioletnim na studiach jednolitych magisterskich bądź w systemie 3+2. Uprawnienia do wykonywania zawodu nauczyciela uzyskuje się po ukończeniu całych studiów. O ulokowaniu przygotowania psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego w programie studiów I lub II stopnia decyduje sama uczelnia, zgodnie z przyjętą własną koncepcją kształcenia nauczyciela. Standard tworzy ramy pozwalając uczelniom na uwzględnienie swojej specyficznej sytuacji.

Uczelnie nadal kształcą wielu nauczycieli języków obcych, jednak nie oznacza to, że absolwenci szukają zatrudnienia w szkołach. Uprawnienia nauczycielskie studenci uzyskują alternatywnie, na wszelki wypadek lub by móc uczyć w prywatnych szkołach językowych. Wiele uczelni przyjmuje na filologię obce (z wyjątkiem filologii angielskiej)

kandydatów bez znajomości języka albo z bardzo niskim poziomem znajomości. Dlatego przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne i dydaktyczne można rozpocząć dopiero, kiedy znajomość języka jest na tyle wysoka, że student będzie mógł pójść na praktyki i ćwiczyć się w prowadzeniu lekcji z języka kierunkowego. W takim przypadku uczelnia planuje umieszczenie kształcenia nauczycieli na dalszym etapie, np. na studiach 2 stopnia. Uczelnia, która przyjmuje kandydatów ze znajomością języka na poziomie B1 lub B2 może rozpocząć kształcenie dydaktyczne zdecydowanie szybciej.

Niestety niektóre uczelnie nie zauważają tego problemu i zdarza się, że na praktyki zawodowe nauczycielskie w szkole trafiają studenci nieprzygotowani merytorycznie. Nie ogranicza się to jedynie do filologii, może dotyczyć nauk ścisłych, humanistycznych i innych, gdy na studia są przyjmowani kandydaci, którzy nie zdawali matury na poziomie rozszerzonym z przedmiotu, który będzie przedmiotem ich studiów.

Wyzwaniem dla uczelni jest pogodzenie dwóch rozporządzeń, o których wspomniała prof. B. Marcinkowska, rozporządzenia o standardzie kształcenia nauczycieli z rozporządzeniem o kwalifikacjach nauczycielskich. Uczelnie są zobowiązane kształcić nauczycieli zgodnie ze standardem określonym w rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, zaś wiele uczelni nie jest świadomych tego, że w projektowaniu kształcenia nauczycieli nie powinny kierować się rozporządzeniem o kwalifikacjach. Są też uczelnie, które wykorzystują zapisy tego rozporządzenia do nieprzestrzegania standardu kształcenia nauczyciela. Wynika to z chęci wsparcia własnych absolwentów, którzy ukończywszy studia I stopnia chcieliby podjąć równoległe zatrudnienie i studia II stopnia.

Dr A. Janiak-Jasińska podkreśliła fakt malejącego zainteresowania studentów zawodem nauczyciela przedmiotu. Jest to spowodowane warunkami pracy nauczycieli oraz niskim prestiżem społecznym zawodu nauczyciela. Możliwe, że podniesienie poziomu wymagań, tj. konieczności ukończenia studiów II stopnia i uzyskanie uprawnień dopiero po studiach II stopnia również może mieć na to wpływ. Wprowadzenie takich zasad było dobrym ruchem ze względu na jakość przygotowania merytorycznego przyszłych nauczycieli, natomiast powoduje zmniejszenie zainteresowania studiami nauczycielskimi w obecnej sytuacji na rynku pracy. Z roku na rok coraz mniej uczelni kształci przyszłych nauczycieli, co niesie za sobą daleko idące skutki. Ograniczane jest środowisko nauczycieli akademickich zaangażowanych w proces kształcenia nauczycieli, posiadających doświadczenie dydaktyczne oraz dobrą współpracę ze szkołami. Uczelnie tracą powoli swój potencjał kształcenia nauczycieli.

Dr A. Janiak-Jasińska przywołała postać prof. H. Gulińskiej z UAM, która pełni funkcję przewodniczącej zespołu ds. kształcenia nauczycieli w PKA, i która od lat apeluje o nielikwidowanie zakładów dydaktyki na uczelniach, wskazując, że malejąca liczba studentów i niedoceniając tego rodzaju działalności uczelni, powoduje kurczenie się środowiska nauczycieli akademickich gotowych do kształcenia nauczycieli.

Widać, że w Polsce nie jest możliwe wdrożenie idei nauczyciela, który jest przede wszystkim absolwentem kierunku nauczycielskiego, jest nauczycielem przedmiotu, znającym procedury i metody badawcze dyscypliny, którą studiował, ale który przede wszystkim koncentruje się na kształceniu kompetencji ucznia. Uczelnie decydują się na model kształcenia nauczyciela, w którym kształci się badacza, specjalistę w danej dziedzinie, a który dodatkowo zdobywa uprawnienia nauczycielskie. Warunki działania uczelni powodują, że większość z nich wybiera dołączanie kształcenia psychologiczno-pedagogicznego i dydaktycznego do podstawowego programu studiów. W większości, ze względów organizacyjnych i finansowych, te zajęcia włączane są do podstawowego

programu studiów, czyli do 180 punktów ECTS na studiach I stopnia i 120 na studiach II stopnia, kosztem przygotowania merytorycznego. Zdecydowanie rzadziej spotykany jest model, w którym to przygotowanie jest dodatkową, nieobligatoryjną ścieżką nauczycielską, poza 180 punktami ECTS na I stopniu kształcenia i 120 na II stopniu. Ten model obciąża studenta dodatkowymi godzinami zajęć i dodatkowym nakładem pracy, więc może zniechęcać kandydatów na studia.

W kształceniu nauczycieli szczególną rolę odgrywa przygotowanie praktyczne i obecny standard kładzie na to nacisk. Kształcenie akademickie musi być zintegrowane z dobrymi praktykami, a co się z tym wiąże, konieczne jest stawianie wysokich wymagań merytorycznym i dydaktycznym opiekunom praktyk w szkołach. Drugim warunkiem dobrych praktyk jest utrzymanie przez uczelnię stałego kontaktu z nauczycielami szkolnymi podejmującymi się opieki nad studentami. Dlatego należy powrócić do idei szkół ćwiczeń. Zbudowanie sprawnej sieci szkół ćwiczeń, gwarantującej wysoką jakość praktyk wymaga dodatkowych środków dla uczelni na organizację kształcenia praktycznego oraz na wynagrodzenia dla nauczycieli szkolnych podejmujących się roli opiekuna praktyk. Subwencja na kształcenie powinna być powiększona o koszt organizacji kształcenia nauczycieli, w tym organizację praktyk. Zbudowanie takiej sieci szkół wymaga również zaangażowania samorządów, jako organów prowadzących, które powinny współpracować z uczelniami. Uczenie muszą stawiać tej formie kształcenia wyższe wymagania, np. gwarantując studentom szkoły w miejscowości, w której znajduje się siedziba uczelni i wymagać od studentów realizacji tam praktyk.

Dr A. Janiak-Jasińska zwróciła uwagę na trudność z połączeniem dwóch idei – zapisanej w standardzie, mówiącej, że kształcenie nauczycieli powinno być 5-letnie, z ideą mobilności studenta. Uczelnie projektując programy specjalności nauczycielskiej w większości nie uwzględniły możliwości przejścia w ramach tego samego kierunku studiów na inną uczelnię po studiach I stopnia. Kształcenie nauczycieli prowadzi wiele uczelni oferujących wyłącznie studia I stopnia. Ich absolwenci opuszczają uczelnię z częściowym przygotowaniem nauczycielskim i są zmuszeni do szukania możliwości kontynuacji studiów, konfrontując się z różnicami programowymi. Wydaje się, że bez systemowych rozwiązań wypracowanych przez środowisko wspólnie z MEiN nie uda się tego problemu rozwiązać.

Dr A. Janiak-Jasińska zakończyła swoje wystąpienie stwierdzeniem, że jednym z elementów dbania o wysoką jakość kształcenia nauczycieli mogłoby być wprowadzenie w PKA certyfikatu jakości dla uczelni, które dobrze kształcą nauczycieli.

Przewodniczący Rady Głównej podziękował za przedstawienie praktycznych aspektów kształcenia nauczycieli i zaprosił prof. T. Chachulskiego do wygłoszenia trzeciej części wprowadzenia do dyskusji.

O zabranie głosu poprosiła prof. G. Borkowska, która poinformowała, że prof. T. Chachulski ok. 30 lat współprowadził olimpiadę z literatury i języka polskiego, od kilku lat jest przewodniczącym Komitetu Głównego Olimpiady Literatury i Języka Polskiego przy Instytucie Badań Literackich PAN.

Prof. T. Chachulski podzielił się swoimi doświadczeniami wynikającymi z pracy w dwóch różnych obszarach. Pierwszym z nich było prowadzenie Olimpiady Literatury i Języka Polskiego w Polsce i kilku sąsiednich krajach. Jest to zadanie MEiN realizowane przez Instytut Badań Literackich od 1970 r. Taka sama olimpiada jest od 4 lat prowadzona dla uczniów szkół podstawowych, również w ramach programu ministerialnego.

Komitet współpracuje ze znakomitymi nauczycielami szkół podstawowych i średnich. Jakość ich pracy jest w pewnej mierze związana z miejscem uzyskanego wykształcenia, ale nie ma związku z miejscem wykonywania zawodu. Laureatami zostają uczniowie z różnych regionów Polski. W dużych miastach pochodzą oni na ogół ze szkół społecznych, prywatnych, eksperymentalnych oraz nielicznych szkół z wielkimi tradycjami. Poza dużymi ośrodkami, uczniowie pochodzą ze zwyczajnych liceów, mimo że tam również działają szkoły społeczne i prywatne. Składają się na to 3 czynniki – kompetencje nauczycieli, ich motywacje i poczucie odpowiedzialności. Prof. T. Chachulski zwrócił uwagę na problem rotacji nauczycieli szkół podstawowych w dużych miastach, a w małych miejscowościach lub gminach – problem zróżnicowania kompetencji nauczycieli. W ostatnich latach w olimpiadzie uczestniczą także uczniowie tzw. szkoły w chmurze, co kieruje uwagę w stronę coraz bardziej powszechnego nauczania domowego.

Kluczową umiejętnością wymaganą od olimpijczyków jest interpretacja utworu literackiego, odczytanie dzieła ze zrozumieniem, dotarcie do jego sensów jawnych i ukrytych itd. Ta umiejętność jest kluczowa dla wszelkich innych kompetencji polonistycznych, wpływa na możliwości poznawcze uczestnika. Niestety, sami nauczyciele często nie mają odpowiedniego przygotowania w tym zakresie.

Drugim doświadczeniem, o którym opowiedział prof. T. Chachulski, było kierowanie wydziałem na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego, gdzie w 1999 r. utworzono najpierw kierunek filologia polska, a następnie katedrę metodyki nauczania literatury i języka polskiego. W pierwszych 16 latach działalności polonistyki bardzo dobrze się sprawdził przyjęty model kształcenia. W tym czasie kilkakrotnie zmieniano sposób kształcenia nauczycieli za sprawą zmiany standardów kształcenia. Wydział kształcił wszechstronnie przygotowanych polonistów, specjalistów w zakresie nauki o literaturze i języku. Specjalizacja nauczycielska była dodatkiem, narzędziem pozwalającym wykorzystać wiedzę i umiejętności. Metodocy postawili na kształcenie indywidualne, więc studenci jedynie niewielką część praktyk odbywali prowadząc lekcje w szkołach, a skupili się na prowadzeniu indywidualnych lekcji z pojedynczymi uczniami, z reguły najslabszymi. Zajęcia z pedagogiki zostały wzbogacone o krótkie praktyczne instruktaże tłumaczące zachowania uczniów wynikające z różnych dysfunkcji i przypadłości. Wielu najlepszych absolwentów pracuje w szkołach społecznych i prywatnych w Warszawie i okolicach. Najważniejsze problemy studentów wynikały z braku wiedzy wyniesionej ze szkoły, nie posiadali oni umiejętności, których mieli uczyć w szkole. Nie wiedzieli, że bycie nauczycielem to ciągły proces samodoskonalenia. Problemem byli również interesariusze zewnętrzni, którzy nie potrafili wskazać swoich oczekiwań wobec absolwentów w okresie kolejnych 5-10 lat.

Prof. T. Chachulski stwierdził, że zawód nauczyciela powinien być zawodem społecznego zaufania i społecznej odpowiedzialności. W małych miejscowościach nadal tak jest. Niewystarczająco przygotowany nauczyciel jest katastrofą środowiskową. Poprawa obecnej sytuacji wymaga kompleksowego działania szkół, uniwersytetów, kuratoriów, ośrodków metodycznych, właściwych decyzji ministerstwa i przyjmowania na studia odpowiedzialnych i dobrze przygotowanych kandydatów.

Przewodniczący Rady Głównej podziękował za wypowiedź prof. T. Chachulskiemu, następnie otworzył dyskusję.

Dyskutanci zwrócili uwagę na szereg kwestii, m.in.:

- poważny problem z nauczycielami szkół zawodowych, czyli szkół branżowych I i II stopnia oraz techników, którzy oprócz przedmiotów ogólnokształcących uczą także specjalistycznych przedmiotów zawodowych; w technikach dominują zawody

- techniczne, ale są również zawody ekonomiczne, medyczne i inne; w dominującej grupie nauczycieli zawodów technicznych nie ma dopływu młodej kadry, absolwentów politechnik czy innych szkół technicznych do szkół zawodowych; problem z przygotowaniem metodyki prowadzenia zajęć dla kilkuset przedmiotów zawodowych, a także z prowadzeniem w uczelniach technicznych zajęć z psychologii i pedagogiki; obok kompetencji merytorycznych, psychologiczno-pedagogiczno-dydaktycznych, nauczyciele takich szkół powinni być wyposażeni w kompetencje wychowawcze;
- konieczność ciągłego dokształcania się, nabywania nowych kompetencji już po rozpoczęciu pracy zawodowej;
 - kształcenie w systemie online lub mieszanym wymaga posiadania innych umiejętności, niż przy nauczaniu stacjonarnym;
 - ustawa o opiece nad dziećmi do lat 3 stwierdza, że opiekunem w żłobku lub klubie dziecięcym może być osoba posiadająca kwalifikacje nauczyciela wychowania przedszkolnego czy nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej; natomiast standard kształcenia nauczycieli nie ma odniesień do przygotowywania studentów do pracy w żłobku; pojawiają się pytania, czy absolwenci kierunku pedagogika przedszkolna i wczesnoszkolna uzyskują kwalifikacje do pracy jako opiekunowie w żłobkach. A jeśli tak, to w procesie kształcenia powinni osiągnąć efekty uczenia się, które są podstawą kwalifikacji;
 - skomplikowana procedura nostryfikacji dyplomów ukraińskich nauczycieli edukacji przedszkolnej lub wczesnoszkolnej uzyskanych w Ukrainie; uczelnie otrzymują liczne wnioski o nostryfikację dyplomów nauczycielek z Ukrainy, które były czynne zawodowo i chciałyby wykonywać swoją pracę w Polsce; bardzo rzadko można uznać kwalifikacje, ponieważ tamtejsze studia prowadzone są zupełnie inaczej, więc absolwenci uzyskują inne kwalifikacje, rozbieżne z polskimi standardami kształcenia nauczycieli; uczelnie nie powinny być pozostawione z tą sprawą, warto rozważyć wprowadzenia rozwiązania systemowego i włączyć w tę sprawo MEiN, żeby nie zamykać drogi do wykonywania wyuczonego zawodu;
 - w Polsce są bardzo dobrzy nauczyciele i w badaniach międzynarodowych Polska wypada bardzo dobrze, jednak zawód nauczyciela się degraduje, co można zaobserwować na całym świecie;
 - niepokojąca działalność firm, które w sposób odbiegający od przyjętych standardów pomagają w zdobyciu kwalifikacji do wykonywania zawodu nauczyciela;
 - uczelnie z dużych miast nie zapewnią nauczycieli do małych miasteczek; uczelnie lokalne powinny kształcić nauczycieli przy zachowanej wysokiej jakości kształcenia;
 - zawód nauczyciela to zawód zaufania publicznego, szkoła ma gigantyczny wpływ na wychowanie dzieci i młodzieży; trudnością jest znalezienie osób z predyspozycjami do bycia nauczycielami;
 - środowisko samo psuje system; słabi kandydaci są przyjmowani nie tylko na studia humanistyczne, ma to również miejsce na studiach technicznych; zdarza się, że przyjmowane są osoby, które zdały na maturze matematykę na poziomie 30%; kierunek lekarski jest uruchamiany w uczelniach, w których nie powinien być uruchamiany;
 - edukacja jest niedofinansowana, nauczyciele zarabiają zbyt mało; prestiż zawodu wiąże się także z wynagrodzeniem; potrzebna jest stabilizacja finansowa, ale także programowa i organizacyjna;
 - trzeba przywrócić godność i prestiż zawodu nauczyciela aby powstrzymać spadek zainteresowania kształceniem nauczycielskim i wynikającą z niego pokusę obniżania standardów kształcenia nauczycieli; konieczne jest udzielanie wsparcia nauczycielom;
 - nauczyciele są nadmierne obciążeni pod względem administracyjnym;

- ważne jest określenie celów strategicznych; brak całościowego spojrzenia na edukację; powinno się patrzeć na edukację na poziomie podstawowym i średnim w połączeniu ze szkolnictwem wyższym;
- studia podyplomowe kwalifikacyjne powinny podlegać akredytacji;
- propozycja przyjrzenia się systemowi kształcenia nauczycieli w jakimś kraju, który odnosi w tym sukcesy i przeniesienia dobrych pomysłów do Polski;
- kreowany jest model absolwenta uczelni wyższej jako badacza, a nie np. nauczyciela czy inżyniera;
- w uczelniach technicznych, gdzie jest wymagana praktyka zawodowa, również są problemy z jej przeprowadzeniem;
- szereg problemów z kształceniem nauczycieli dotyczy też innych studiów;
- konieczność poparcia przez Radę Główną 3 postulatów przedstawionych przez prof. B. Marcinkowską.

W dyskusji udział wzięli: prof. T. Bączek, K. Bonas, prof. G. Borkowska, prof. K. Byrka, prof. A. Cybal-Michalska (przewodnicząca Komitetu Nauk Pedagogicznych PAN), prof. K. Diks, prof. A. Fal, prof. St. Kwiatkowski (APS), prof. Z. Marciniak (przewodniczący Rady Głównej XII kadencji), prof. A. Przyłuska-Fischer, prof. B. Rymsza, prof. D. Sosnowska, prof. J. Szmidt, prof. J. Witkoś, prof. J. Zwoździak.

IV. Informacje i sprawy bieżące

Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że materiały związane z posiedzeniami Rady zostały udostępnione w chmurze, w tym notatka zawierająca bieżące informacje. Następnie uzupełnił przekazane informacje o najnowsze:

- w dniu 12.04.2023 r. odbyło się spotkanie prezydów KRASP i PAN z ministrem P. Czarńskim; rozmowa dotyczyła proponowanych przez KRASP zmian w ustawie PSWiN, kwestii związanych z ewaluacją działalności naukowej oraz finansowaniem nauki i szkolnictwa wyższego, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących algorytmu podziału środków oraz współczynników kosztowności; w spotkaniu uczestniczył prof. M. Pałys;
- w dniu 13.04.2023 r. odbędzie się posiedzenie Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży poświęcone przedstawieniu przez Ministra Edukacji i Nauki informacji na temat realizacji i organizacji programu inwestycyjnego pod nazwą „Rozwój potencjału infrastrukturalnego podmiotów wspierających system oświaty i wychowania” (zwany w środkach masowego przekazu tzw. „afērą willa plus”); będzie to kontynuacja posiedzenia, które odbyło się 9.03.2023 r.;
- wpłynęło sprawozdanie eksperta MEiN uczestniczącego w pracach Grupy Roboczej w ramach Procesu Bolońskiego ds. wartości fundamentalnych wraz z obecnymi wersjami tzw. statements dotyczącymi poszczególnych wartości; prof. M. Pałys zwrócił się do członków Rady z prośbą o zgłoszenie ewentualnych uwag lub komentarzy do dokumentów do dnia 24 kwietnia.

V. Zaopiniowanie projektów aktów prawnych

Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo oświatowe oraz niektórych innych ustaw.

Prof. K. Diks, przewodniczący KK RG, przedstawił projekt uchwały pozytywnie opiniującej przedłożony projekt ustawy. Zwrócił uwagę, że proponowane zmiany dotyczą również ustawy PSWiN w zakresie możliwości podjęcia przez nauczyciela akademickiego zatrudnionego w uczelni publicznej, która jest jego podstawowym miejscem pracy,

zatrudnienia w Centralnej Komisji Egzaminacyjnej lub okręgowej komisji egzaminacyjnej bez konieczności występowania o zgodę rektora na to zatrudnienie.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę Nr 63/2023. Stanowi ona załącznik do protokołu.

VI. Stanowiska i działania w sprawie innych aktów prawnych

Przewodniczący Rady Głównej poinformował, że wpłynęły dwa projekty aktów prawnych oraz Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Nauki:

1. Projekt rozporządzenia Ministra Edukacji i Nauki zmieniającego rozporządzenie w sprawie Medalu „Zasłużony dla Nauki Polskiej Sapientia et Veritas”

Rada nie zgłosi uwag do projektu rozporządzenia z uwagi na charakter techniczno-organizacyjny proponowanych zmian.

2. Rządowy projekt ustawy o zmianie ustawy o żegludze śródlądowej oraz ustawy o czasie pracy na statkach żeglugi śródlądowej

Rada nie zgłosi uwag do projektu ustawy z uwagi na charakter techniczno-organizacyjny proponowanych zmian.

3. Sprawozdanie z działalności Narodowego Centrum Nauki w 2022 r. wraz ze Sprawozdaniem z ewaluacji działalności Narodowego Centrum Nauki w 2022 r.

Komisja Nauki wraz z Komisją Kształcenia przygotowują projekt opinii. Termin przedstawienia opinii przez Radę to 4.05.2023 r.

VII. Zaopiniowanie wniosku o włączanie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK) kwalifikacji rynkowej *Prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży w edukacji pozaformalnej z wykorzystaniem metod wzmacniających zasoby wewnętrzne i zewnętrzne*

Prof. K. Diks, przewodniczący Komisji Kształcenia, przedstawił projekt uchwały, w której Rada Główna negatywnie opiniuje wniosek złożony przez Fundację TDJ na rzecz Edukacji i Rozwoju o włączanie do Zintegrowanego Systemu Kwalifikacji (ZSK) kwalifikacji rynkowej Prowadzenie zajęć dla dzieci i młodzieży w edukacji pozaformalnej z wykorzystaniem metod wzmacniających zasoby wewnętrzne i zewnętrzne.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę Nr 64/2023. Stanowi ona załącznik do protokołu.

VIII. Przyjęcie protokołu XII posiedzenia Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego (9 marca 2022 r.)

Rada przyjęła protokół. Uwzględnione zostały uwagi zgłoszone przez członków Rady Głównej.

IX. Sprawy różne i wolne wnioski

1. Prof. M. Pałys podsumował proponowane zmiany w załączniku nr 2 do Statutu Rady Głównej *Zasady głosowania Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego w trybie obiegowym*, tj. głosowanie przy pomocy narzędzia elektronicznego, używanie kwalifikowanego podpisu elektronicznego lub profilu zaufanego i skrócenie okresu konsultacji projektu uchwały z 5 do 3 dni roboczych, kiedy uchwała ma być podjęta w terminie nie krótszym niż dwa tygodnie. Ponadto określenie minimalnego czasu na głosowanie z wykorzystaniem narzędzia do zdalnego głosowania na 48 godzin od rozesłania informacji, a w wyjątkowych wypadkach, możliwość jego skrócenia do 24 godzin. Wprowadzone zostaną także zmiany redakcyjne, w celu usunięcia

niezręczności językowych lub powtórzeń dotyczących wzoru oświadczenia o oddaniu głosu w głosowaniu obiegowym.

Poza zmianami w załączniku, prof. M. Pałys zaproponował wprowadzenie zmian o charakterze porządkującym w tekście Statutu: zaktualizowanie w § 1 ust. 2 odnośników do tekstów jednolitych ustaw w Dzienniku Ustaw, zastąpienie słów „Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego” słowami „ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego i nauki” w całej treści statutu, usunięcie z § 11 ust. 1 pkt 10 odwołania do nieistniejącego Załącznika nr 3 do Statutu.

W dyskusji udział wzięli: prof. T. Bączek, prof. B. Rymsza, prof. A. Fal.

Rada jednogłośnie przyjęła uchwałę Nr 65/2023. Stanowi ona załącznik do protokołu.

2. Prof. M. Szyndel poinformował, że Komitet Monitorujący Program Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 podjął Uchwałę nr 10 z dnia 14.03.2023 r. w sprawie zatwierdzenia szczegółowych kryteriów wyboru projektów zawartych w fiskach w ramach Roczego Planu Działania na 2023 rok dla 1. Priorytetu programu Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027, opracowanych przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Prof. M. Pałys poinformował, że w dyskusjach nad wykorzystaniem funduszy z FERS pojawiła się propozycja wsparcia dla instytucji reprezentujących środowisko nauki i szkolnictwa wyższego.
3. Prof. D. Sosnowska poinformowała, że minister P. Czarnek w dniu 4.04.2023 r. odwiedził Państwowy Instytut Weterynaryjny – PIB w Puławach. Minister zapowiedział objęcie wspólną regulacją płacową wszystkich placówek badawczo-naukowych i zwiększenie subwencji dla Instytutu Weterynaryjnego o 6 mln zł na badania dotyczące bezpieczeństwa żywnościowego, a także rozpoczęcie prac nad przejęciem wszystkich instytutów przez MEiN z zachowaniem merytorycznego nadzoru poszczególnych resortów.
4. Prof. D. Sosnowska przedstawiła informację o pracach Komitetu Monitorującego program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki 2021-2027.
5. Prof. J. W. Wiktor nawiązał do dwóch pism skierowanych do przewodniczącego Rady Głównej, pytając przewodniczącego Rady o ewentualny zamiar podjęcia działań w związku z nimi:
 - pismo Valerego Vacheva, Zastępcy Rzecznika Praw Obywatelskich, w sprawie uwzględnienia w programach kształcenia pedagogów i nauczycieli wiedzy z zakresu edukacji antydyskryminacyjnej i włączającej; prof. M. Pałys odpowiedział, że stanowisko Rady podsumowujące debatę dotyczącą kształcenia nauczycieli uwzględni informacje zawarte w piśmie;
 - pismo pracowników Uniwersytetu Przyrodniczego w sprawie spornej sytuacji na Uniwersytecie z dnia 15.03.2023 r.; prof. M. Pałys wyjaśnił, że otrzymał pismo tylko do wiadomości (adresatem jest minister), więc nie planuje żadnych działań w tym zakresie.
6. Prof. J. W. Wiktor zaproponował spotkanie z nowym przewodniczącym Komisji Ewaluacji Nauki. Prof. M. Pałys poparł tę propozycję, wyraził jednak opinię, że Rada przed spotkaniem powinna się zapoznać z ostatecznymi wynikami ewaluacji, a do chwili obecnej MEiN ich Radzie nie przekazało. Prof. G. Borkowska wyraziła opinię,

że niedoinformowanie Rady jest świadomym działaniem, Rada powinna się domagać przekazywania jej informacji przez MEiN.

7. Prof. M. Pałys pogratulował ks. prof. W. Zyzakowi powołania do składu Komisji Ewaluacji Nauki.

X. Zamknięcie posiedzenia

Przewodniczący Rady Głównej podziękował członkom Rady za udział w obradach i zamknął posiedzenie.

Przewodniczący
Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego
Prof. Marcin Pałys

Załączniki:

1. Porządek obrad
2. Uchwały nr: 63/2023-65/2023